

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2012
FORFATTER:	Kjels Rossen
TITEL:	Jernbanegade i 1940erne.
KORT RESUME:	Barndom i Jernbanegades brede del med bl.a. lysbadeanstalt og Trocadero.

JERNBANEGADE I 1940ERNE

AF KJELD ROSSEN

Det hænder, at man pludselig kan blive opmærksom på, hvor stor forskellen er på verden i dag og den, man kendte engang. Så kan det ske, at man stopper op og mærker efter. Sådan har jeg det, når jeg tænker tilbage på min egen verden i de tidlige år, som jeg oplevede i Jernbanegade i Kolding.

Det gælder erindringen om gadens mennesker, voksne og børn, det gælder gadelivets rytme, forretningerne og virksomhederne, og det gælder trafikforholdene. Når jeg sammenligner byen i dag med Kolding dengang, fristes jeg til at sige, at den havde noget landsbyagtigt over sig for 60 år siden.

Med udgangspunkt i Jernbanegade vil jeg fortælle om det, der var dengang og måske kommentere det uden helt at fornægte den barnlige synsvinkel.

Jeg blev født i Jernbanegade 29 som den yngste af 7 søskende. Min far var læge og havde praksis på den nævnte adresse, hvor vi også boede. Han var kendt af de fleste koldingensere på den tid, dels fordi der ikke var ret mange praktiserende læger i byen, dels fordi han af mange blev betragtet som lidt af en original, da han ofte anvendte uventede og ejendommelige vendinger, når han talte til folk, og i det hele taget var ret utraditionel. Min mor var mindre iøjnefaldende, men venlig og mødekommende, og hun nød respekt for at holde sammen på den store familie.

Min ældste bror var knap 15 år ældre end mig. Den næst yngste i flokken, en søster, som udover mig selv lever endnu, er tre år ældre end mig. Opdragelsen af os var måske lidt friere, end den havde været for de ældre søskende. Men tidspunktet, 1940erne, betød til gengæld, at der var restriktioner m.h.t. hvor langt hjemmefra, vi måtte strejfe om, fordi der skulle passes på, når nu tyskerne var der, og situationen var anspændt.

Huset, vi boede til leje i, tilhørte firmaet Berring og Larsen, der solgte kul og koks (og vel også olie, Larsen gik i hvert fald i folke-munde under navnet Olie-Larsen). De havde kontorer i stueetagen til venstre, overfor var vinhandelen. Det mest bemærkelsesværdige, inde hos dem var pengeskabet, et større rum bygget ind i muren og forsynet med en kolossal låge. Den var 20-25 cm tyk, tror jeg. Forklaringen på denne mærkelige indretning var, at huset oprindeligt havde været lokalafdeling for Nationalbanken frem til midten af 1920erne, indtil den imponerende nationalbankbygning på hjørnet af Jernbanegade og Fredericiagade blev bygget.

Personalet hos Berring og Larsen havde vi ikke noget at gøre med, de ville ikke forstyrres i deres alvorlige arbejde.

Med så stor en familie som vores og med min fars behov for konsultationslokaler, lejede vi både første og anden sal i det store hus.

Jernbanegade 29 med Trocadero i baggrunden.
Foto: Mogens Hansen, ca. 1960.

På første sal var rummene store, og der var højt til loftet, som var kantet med stuk. Konsultationen og venteværelset lå i den vestlige ende af huset. Midt for og ud mod gaden var der en stor dagligstue med bonet parketgulv og meget store vinduer ud mod gaden. Via en skydedør kom man ind i spisestuen, hvor der var nogle meget raffinerede paneler af mørkt træ. I den væg, der vendte længst væk fra gaden, var der i panelet indbygget skabe til skåle og terriner og andet service. Boligen var jo oprindelig tiltænkt fine folk, direktøren for den lokale afdeling af Nationalbanken.

Ud for konsultationen og ud for spisestuen var der store altaner. Det fik huset til at tage sig fornemt ud, men om sommeren var det så som så med det fine, for svalerne, som dengang holdt til i stort tal i byen, byggede rede og sked ned ad væggen og på gulvet. Det kunne blive noget uhumsk. Mærkeligt nok kunne man næsten få mistanke om, at svalerne var 'inviteret', for der var i væggen under altanloftet anbragt nogle 'metalkamme', som gjorde det lettere for fuglene at bygge rede.

I den side, der vendte ud mod gården havde vi et ret stort køkken med gasblus og ovn og sågar en høkasse. Der var også et lille spisekammer med skab med fluenet og et lille rum, vi kaldte "fadeburet". På den anden side af hoveddøren var der en snæver gang, som førte til venteværelset, der også havde vinduer ud mod gården. I den gang var der op-hængt adskillige udstoppede dyr, hvoraf en "jagende falk" var den dominerende. Jeg har hørt mange kommentarer om disse dyr, når folk mindedes deres besøg i min fars konsultation.

Oven på var der syv værelser. Efterhånden som mine søskende flyttede hjemmefra, begyndte vi at få logerende. Øverst i huset var der loft. Det blev bl.a. brugt til at hænge vasketøj til tørre. Der kunne være kvælende varmt om sommeren.

Den del af Jernbanegade, der gik ned til Banegården, den brede del, var belagt med store, glatte brosten i modsætning til belægningen med ret små ru sten i den smalle del af gaden, der gik fra rundkørslen ved Buen og op til Akseltorv. Det gav et særligt lydbillede. Det var som om brostenene under besættelsen understregede soldaternes støvletramp. Også hestevognene, som vi så mange af i det

daglige gadeliv, fik lyden fra de skramlende hjul forstærket af brostensbelægningen. Ølkuske kørte ud til restauranterne, mælkemanden havde sin daglige rute, og det hus, jeg boede i, havde jævnligt besøg af en hestevogn, der kom med flasker til vinhandleren i stueetagen. Den skramlede ind gennem porten til gården, som også var belagt med store brosten. Her blev flasker og balloner afleveret. Vi børn fandt hesten spændende, det var en lysebrun nordbagge, men vi holdt os på respektfuld afstand, for den var ret ilter, og så havde den strå-viskere og lagde ørerne tilbage. Vi havde ladet os fortælle, at det betød, at den var lunefuld, måske endda ondskabsfuld. Den stod og sparkede, så gnisterne sprang. Om kusken husker jeg intet. Han havde ikke vores bevågenhed. Børn interesserer sig for dyr. Den interesse gjorde sig også gældende nede i Klostergade, i den ende, der var nærmest jernbanen. Der lå en smedje. Vi kunne stå i porten og med store øjne se på, når smeden skoede heste og indsnuse lugten af svedne hove.

De store vinbeholdere og kasser med flasker skulle ned i kælderen, og det kom de via en vareelevator, som blev ført via et spil med tandhjul og håndsving. Der var en anordning, der skulle fungere som stopklods, men der skulle også stemmes imod med muskeltkraft. Spillet var ikke helt enkelt at betjene, og det krævede gode kræfter. Så vinhandleren havde en stærk ung mand ansat som karl. Vinhandleren hed Friis. Han var en ældre mand, sur og bister. Vi holdt os helst på afstand af ham. Han på sin side var nok også mest tilfreds, når vi holdt os fra at lege i gården.

Kælderen levede i min erindring meget

Foto fra gården i Jernbanegade 29, med muren mod nr. 31 som baggrund. Fra venstre Finndrengen Aaro Tapponen, Kjeld Rossen, Gerda Rossen.

godt op til sangen: "I en kælder sort som kul". Der var mørkt og dystert, der blev afgjort ikke brugt mange watt på lyset dernede. Der var som nævnt oplagring af vin, og der var et lille rum, som vi under krigen anvendte som tilflugtsrum under luftalarmer, hvis man ikke valgte den mere bekvemme løsning, nemlig at blive oppe i lejligheden. Og så var der fyrrummet. Vi havde centralfyr. Dvs. et fyr i kælderen, som opvarmede vand, der via varmerør blev sendt rundt til radiatorerne i hele huset. Dette fyr blev "fodret" med kul af en fyrbøder. Kullene lå i store dynger i rummet, hvor fyret stod. Med en stor skovl, der skræbede larmende hen ad gulvet, kastede han

kullene ind gennem lugen, mens det sorte støv løftede sig i en sky og derefter faldt ned og lagde sig tungt på alting. Vi var ikke populære hos mor, når vi havde været i kulkælderen, så snavsede vi var blevet.

Først i slutningen af 1940'erne blev der indført fjernvarme i den del af byen. Gaden var gravet op næsten et halvt år, måske nok med korte intervaller. Der var ringe koordination mellem de forskellige instanser, der havde arbejde at udføre. Til sidst kom vi også af med brolægningen og fik asfalt i stedet. Det var nye tider. Kældrene i Jernbanegade, specielt på sydsiden med de lige numre, var meget udsatte ved ekstreme vejrlig, der medførte voldsomme stigninger i vandstanden, for eksempel ved langvarig kraftig østenvind eller ved vedvarende stærke regnskyl. De så ikke godt ud, når vandet stod højt. Så blev der brug for motoriserede pumper.

Vi boede ved siden af Trocadero, som nok var byens førende forlystelsesetablisement. Det var en ret grim bygning. Senere opdagede jeg, at det, man så fra gaden, i virkeligheden var en tilbygning på den oprindelige villa, som skal have været et ganske flot hus. Ejeren Juhl Hansen var for mig at se lidt tilbage-trukket og sås ikke meget i gadebilledet. Han havde voksne børn. Takket være datteren, Lisa Hansens Danseskole, var Trocadero ikke helt lukket land for børn. Der har jeg uden større entusiasme lært at danse rheinländerpolka, foxtrot og vals. Det mest eventyrlige, som jeg husker derfra, var en stor glaskugle sammensat som en mosaik af spejlglas. Når den roterede, flimrede lysglimt rundt i rummet.

Hvad der sådan foregik om aftenen i danserestauranten vidste vi ikke så meget om.

TROCADERO · KOLDING
Fornemste Danserestaurant og Bar
Artist- og Solistoptræden

Reklamepostkort for Trocadero.

Men i et lille udhængsskab ude på gaden kunne vi trods alt følge lidt med i programmet. Det kunne være tryllekunst, akrobatik eller danseartisteri. Som en lille mærkværdighed vil jeg fortælle, hvad en legekammerat, som må have haft antennerne godt ude, kunne berette: Hun havde hørt voksne tale om, at en aften efter lukketid i restauranten havde et sluttet selskab givet en danserinde 500 kr. for at danse nøgen. Det lød jo ganske spæn-

dende, men jeg troede nu ikke rigtig på det, for sådan noget kunne da ikke interessere voksne mennesker! I dag er det ikke den side af sagen, jeg er skeptisk over for, men må snarere undre mig over, at voksne kan have været så skødesløse, at en lille pige kunne komme til at overvære sådan snak.

Der var faktisk ikke tit larm omkring Trocadero, men især på lørdag aftener kunne de besøgende godt være lidt højrøstede. Så skete det, at man blev vækket af ophidsede stemmer. Der var lige en uoverensstemmelse, der skulle afgøres. Næste dag flød der blod i porten. Så var der en, som havde fået en næsestyver i et slagsmål med en blodtud som resultat.

I huset ved siden af Trocadero, Jernbanegade 33, var der en forretning, som næsten altid henlå i rod og uorden. Man sagde, at beliggenheden var dårlig for salg, hvorfor aner jeg ikke. Ved siden af var der et lille forretningslokale, hvor et par unge, friske og lattermilde piger havde vaffelbageri. De solgte isvafler, en stor for 50 øre, en mindre for 35 øre, og så havde de ispinde med flad pind til 25 øre stykket og nogle runde is på rund pind, som kun kostede 15 øre. Det var den lokale is, Dana Is, som jo blev fremstillet på Slotsmøllen, som lå med udkørsel til Banegårdspladsen.

Lige over for huset, hvor vi boede, i nr. 42 boede tandlæge Strange Friis, som vist ejede huset. Han havde sin tandlægeklinik i den del af huset, der vendte ud mod gaden. Han var vist egentlig en ganske flink mand, men han havde den ubehagelige rolle at sikre ro i gården, når hans kone havde migræne, og det havde hun altid, forekommer det mig. Så stod han oppe på første sal ved et åbent vindue

A. Holms glarmesterforretning, Jernbanegade 42 under krigen.

og råbte og tyssede på os børn, der legede i gården. En sommeraften, hvor vi prøvede at spille badminton, fik han uventet modspil. Det var glarmester Holm, som tog os i forsvar og påpegede det urimelige i, at vi overhovedet ikke måtte udfolde os. "Børn og unge mennesker kan jo ikke være lydløse", sagde han. Jeg husker det så tydeligt, fordi det var så fantastisk, at en voksen gad tage vores parti. Vi var vant til, at voksne gennemgående var på nakken af børn. Kun en gang husker jeg at have oplevet Friis forbløffende venlig og lattermild. Han tullede rundt i gården og legede med kinesere. Det var nytårsaften.

Glarvester Holm havde værksted og forretning i kælderen og boede i stueetagen. Værkstedet lugtede altid stærkt af kit og lim, og der var ikke udpræget orden i redskaber og materialer. Men de kunne altid selv finde ud af det. Alfred Holm husker jeg som en lavstammet mand med et stort busket overskæg og et polisk ansigt. Han havde et fotografi stående af sig selv som dragon (eller husar), det billede var jeg ganske betaget af. Konen bar nogle kolossalt stærke briller. Deres voksne

Jernbanegade 38-46. Foto fra 1948.

søn Georg hjalp til i forretningen, som han senere overtog. Han ville gerne snakke med os børn og var altid hjælpsom, når man havde brug for hjælp til et eller andet. Under krigen, når der havde været sprængninger i nærheden, hørte vi ham tit fortælle, hvor mange nye ruder, der skulle sættes i.

Logerende i taglejligheden i nr. 42 var familien Hansen, som havde sønnen Poul, som var 3 år ældre end mig. Hr. Hansen var Lillebil-vognmand, han var en alvorlig og lidt højtidelig mand. Vi havde en vis fornøjelse af at bemærke, at fru Hansen tilbragte rigtig

megen tid med at følge gadelivet i et gadespejl. Der var faktisk ét monteret, men hvor meget udsyn giver det i anden sals højde? Familien flyttede til Borgergade sidst i 40erne. Efter dem kom en familie Pedersen, som havde en datter Annie. Hun var en god legekammerat, og på et punkt noget helt for sig selv, for hun var født den 29. februar. Hun var frisk og hurtig i replikken. Var der nogen, der kom med flabetheder, var hun lynhurtig til at give igen. Det skete nogle gange ude ved badeanstalten i Tved. Jeg kunne godt være lidt betænkelig ved det, for der var lidt større chan-

cer for at jeg, som var sammen med hende, fik øretæver, end at hun som pige fik det. Heldigvis fik jeg aldrig ret i min pessimisme. Annies far var bådebygger af den gamle skole, han byggede træskibe i et lille bådebyggeri, som lå langt ude i den sydlige side af havnen. Jeg var engang derude sammen med dem; og det, der gjorde størst indtryk, var et kammer, som man kunne sende varm damp ind i og derved gøre det muligt at bøje store bjælker.

I nr. 40 boede skrædder Isaksen. Han og hans kone forekom mig ældgamle, tynde og rynkede. De havde noget aristokratisk over sig og fik mig altid til at tænke på billeder af den gamle svenske konge. De havde en datter, Inger, som var et stort talent inden for badminton, man hørte af og til om hendes mesterskaber. Men hun var jo gammel, i hvert fald over tyve. Vi boede lige over for Isaksens, og de havde direkte udsyn til vores hus. Det fik betydning engang, hvor de så en lille dreng kravle fra et vindue til et andet i 2. sals højde. Der var vel en halv meter skiferflade fra vindueskanten hen til tagrenden, og hældningen var ikke særlig stejl, men det må have set faretruende ud. Det var mig, der kravlede der uden sans for nogen fare. Det gik jo også godt. Der var ingen, der blandede sig i det, men da jeg kom nedenunder var det til forhør om, hvad jeg havde foretaget mig. Det gik op for mig, at de voksne ikke så på det med milde øjne, og jeg måtte love aldrig at gøre det igen. Jeg kunne ikke forstå, hvordan de kunne vide det. Forklaringen var, at Isaksen havde ringet over og fortalt mine forældre det.

I stueetagen til nr. 44 var der et firma, som solgte bygningsartikler, Brandorffs Eftf. Bygningsartikler kan jo være mange forskellige

ting. Når jeg prøver at se det for mig, var det opstabling af drænrør, dels cementstøbte, dels brune, brændte rør i ler. De må have været risikable at bruge, fremstillet i så skrøbeligt materiale.

Gården bagved forretningen var alle tiders at lege i, men vi måtte ikke. Behøver jeg at fortælle, at vi gjorde det alligevel. Midt mellem murene til nabohusene og med en ca. tre meter fri bræmme til hver side lå en murstenslagerbygning. Bag denne, hen mod jernbanen var der en rødmalet træbarak, der også brugtes som lager. Der var en tilstrækkelig stor defekt i væggen til, at vi børn kunne komme indenfor, så vi kunne lege i fred. Tæt på denne røde bygning ud mod skellet til banen, stod et stort moreltræ, som hvert år i eftersommeren havde masser af frugt. Vi følte os nok lidt skyldige, når vi var dem, der høstede, men senere har jeg beroliget mig selv med, at hvis ikke vi havde gjort det, ville bærrerne kun have været til fuglenes fornøjelse.

En aften spillede vi bold i det forbudte område. Pludselig dukkede direktøren op, og alle for af sted til alle sider. Men jeg var ligesom isoleret, kunne ikke komme væk, og så kunne jeg ligeså godt redde bolden. Det gjorde jeg. Og oplevede noget, som jeg ikke havde regnet med, nemlig at en af de voksne, som ellers altid virkede så faretruende og magtfulde, stille og roligt sagde: "I ved jo godt, at I ikke må lege her". Og så ikke mere.

På første sal i nr. 44 boede Evald Hansen. Han var praktiserende læge ligesom min far. En stilfuld mand og respekteret læge. Men jeg husker ham som en streng opdrager med mere håndfaste metoder end dem, jeg kendte hjemmefra. Hans ældste søn Per var et halvt år ældre end mig. Vi legede sammen, han var

Jernbanegade, baggårdene til de lige husnumre, hvor der i dag er p-plads. Den store bygning bagest til venstre er Jernbanegade 27, nu House of Innovation. Til højre herfor Jernbanegade 29. I forgrunden af billedet ses lysbadeanstalten. Foto fra 1953.

hurtig til at lære nyt og så dygtig til alting. Han kom i skole et år før mig, så vore veje skiltes så at sige. Han havde et par mindre søskende, Lone og Ole.

Sommeren 1945 var den første sommer, hvor jeg måtte lege ude om aftenen. Det kunne foregå overalt. For eksempel brugte vi en del tid på at slå kolbøtter på det jergelænder, der adskilte fortov og kørebane henne ved hjørnet op til Buen. Det var pigerne selvfølgelig bedst til. Somme tider fik vi et båt fra en bilist, som blev forskrækket over, at der pludselig svingede et par børneben ud mod kørebanen. Eller vi spillede bold eller legede

gemmeleg, 'påt' kaldte vi det. Det må være den lokale udtale af 'put'. En sommer lavede vi cirkus med det svulstige navn Rosdikrus-hans. Det var min søster Gerda, som konstruerede det navn, sammensat af efternavnene i forkortet udgave. Ret beskedent at indlede med sit eget. Det skal lige bemærkes, at stavelsen 'krus' kom fra en københavnerpige, der i nogle måneder boede i nr. 33. Hun hed Birthe Krusborg. I vores cirkus blev der optrådt med sange, "dyre-dressur", klovnumre og jonglering. Det var vist ingen succes hos de voksne.

Jeg husker disse lyse aftener med mildt vejr

og klar luft, hvor det var dejligt at løbe og lege. Vi foretrak gårdene i nr. 42. Her boede som omtalt tandlægen og glarmesteren, men der var også 'Lysbadeanstalten'. Fra baggården bag Lysbadeanstalten var der kun få meter over til et plankeværk, der adskilte gården fra et stort autoværksted. Lige på den anden side af plankeværket havde de skrot og reservedele fra biler liggende. Da engang en dværghane pludselig spankulerede rundt dernede, fik fru Diget, som var en foretagsom dame, den ide at anskaffe en dværghøne, så de kunne danne par. Hvor hanen egentlig kom fra, vidste ingen med sikkerhed, men bare det, at den pludselig kunne dukke op, bekræfter vel egentlig det nærmest landsbyagtige, der var over byen dengang. I hjørnet af baggården fik hun anbragt et lille hønsehus, og der kunne Kasper og Putte residere. Putte var flink til at lægge æg. Hun fik lov til at udruge, og vi syntes det var spændende, når æggene var udrugede og skallen revnede. En dag, hvor jeg kom gennem den lille gang ud til baggården, hørte jeg 'Putte' te sig med skingre, skræmte lyde. Årsagen var til at få øje på. Få meter fra hønen og kyllingerne gloede en stor rotte sultent på kyllingerne. Den havde helt sikkert udsigt til et godt måltid, men min pludselige tilsynekomst fik den til at fortrække.

Familien Diget bestod af Kirsten, som var ni dage ældre end mig, Karin, som var omkring fem år ældre, fru Diget og hr. Diget, som vitterlig var en gammel mand, temmelig meget ældre end min far, som var 48 år, da jeg blev født. De drev Lysbadeanstalten, hvor byens borgere kunne få brusebade eller karbade, men også lysbade, f.eks. kulbuelys eller lys i "skabe, foret indvendig med spejle". Hr. Di-

get var uddannet massør, hvilket kunne være til gavn for sportsfolk med ømme muskler. Nogle af byens idrætsklubber, f. eks. Kolding Bicycle Klub og Kolding Roklub brugte gården ved Lysbadeanstalten som udgangspunkt for vintertræningen, så de kunne komme i bad efter anstrengelserne. På den tid var adgang til bad i hjemmet absolut ingen selvfølge. Hjemme havde vi et støbt badekar med løvefødder, men den gasvarmer, der hørte til, fungerede ikke, så vi kunne ikke få varmt bad. I perioder kom vi derfor også i Lysbadeanstalten og fik bad med et par ugers mellemrum. Hyppigere ville have været luksus.

I de helt små år legede jeg meget med Kirsten, de første lege var vist rene 'pigelege', vi tegnede udstyr til påklædningsdukker af så forskellige slags som Prinsesse Margrethe, Ingrid Bergmann og Pippi Langstrømpe. Men vi legede også meget udenfor. En gang havde vi fundet en kattekillling, som vi alle ville kæle med. For at have den for sig selv havde Kirsten og hendes søster lukket sig inde i et vaskerum og holdt døren. Jeg ville ind, men tænkte ikke på, at det, jeg trykkede på, var en glasrude i døren, og pludselig splintredes den med et brag. Det skræmte mig meget, og jeg styrtede væk – og holdt mig derfra i lang tid. Jeg så for mig, at killingen havde fået glasskår i øjnene, og jeg havde det forfærdeligt. Det endte med, at de forklarede mig, at der ikke var sket katten noget, og at Georg, glarmesterens søn, havde sat en ny rude i døren. Så turde jeg komme over at lege igen.

Jernbanegade var byens avisgade. I nr. 46 holdt Jydske Tidende til og i nr. 35 Kolding Folkeblad; det var de store aviser, men faktisk var der endnu en avis, nemlig Venstrebladet, som holdt til i nr. 33. Det var en radikal avis.

Jeg mindes ikke nogensinde at have set et eksemplar deraf, og jeg kender ikke nogen, der har læst den. Redaktøren hed Sørensen og hans kone Ida Jørgensen, hun var sygeplejerske ved skolelægeordningen. Der blev talt om, at det var lidt sært, at mand og kone ikke hed det samme. Da de fik en datter sås manden hyppigere ved barnevognen, som han vuggede med eller gik tur med. Det var da en mærkelig mand, syntes jeg. Jo, de traditionelle kønsrollemønstre var tidligt indlærte.

Så var der mere mand over murermester Poulsen, der boede helt oppe under taget i samme ejendom. Jeg legede ofte med hans søn Verner. Poulsen havde motorcykel, en stor imponerende BSA, der kunne larme som bare det, når han kørte på arbejde på den. Om søndagen kunne han sætte en sidevogn på, og så kunne hele familien få en tur.

Der var flere ting forbundet med avishusene. Trykkerierne var spændende, men vi børn måtte ikke være der, når maskineriet var i gang. Ellers skete det, at vi kiggede indenfor og ikke sjældent fik vi noget restpapir, især hos Jydske Tidende, som vi kunne bruge til at tegne på.

Både Jydske Tidende og Kolding Folkeblad havde udstillingsvinduer ud mod gaden. Når der var vigtige nyheder, det man i dag ville kalde *breaking news*, blev der hængt et "telegram" op i et af de store vinduer ud mod gaden, en stor plakat med håndskreven tekst, så de forbipasserende kunne få nyheden før alle andre. Jydske Tidende brugte det meget, hvorimod Kolding Folkeblad var mere karrige med denne form for nyhedsformidling. Før jeg kom i skole og lærte at læse, kunne jeg stille mig tæt ved nogle af de mange nysgerige, der stimlede sammen for at læse nyhe-

Fælles avislæsning ved Jydske Tidende. Foto fra 1944.

den, og ved at lytte til deres kommentarer lykkedes det tit at opsnappe, hvad det drejede sig om. Således husker jeg opslaget, der fortalte, at russerne havde meddelt, at de ville forlade Bornholm i april 1946. Jeg husker også et telegram om vedtagelse af aldersrente.

Julen i min barndom var noget helt særligt. Så meget af det, der skete i december, lignede slet ikke det, som ellers skete. Det første, man lagde mærke til, var, at der stod en bebrillet kat med kjole på i optiker Riis' forretning i Jernbanegade lige ved siden af Sparekassen. Den stod der i vinduet. En sikker garant for, at nu nærmede julen sig. En lille fin kat, iført silkekjole, stod og nikkede med hovedet, så det blinkede i brilleglassene

Men noget, der for mig i høj grad også inddebar et eventyr, var besøget af en sælger, Søren Thuesen, vist nok fra Bække, der falbød alt muligt julekram. Han var en mand, der med et sprudlende humør og en vindende humor kunne bjergtage mennesker, og vi børn

overgav os helt. Han var en lille mand, og han advarede grinende og højrøstet os børn om ikke at springe ud ad vinduet, for så ”kan det jo gå jer, ligesom det er gået mig. Så holder man op med at vokse”. Jeg kan endnu i dag komme i rigtig godt humør, blot ved at tænke på ham.

I december kom også julemanden – den gang som nu – til Kolding. Et år hørte vi på et helt andet tidspunkt af året, at julemanden var sprunget ud fra Lillebæltsbroen. Ingen før ham var sluppet fra det med livet i behold. Han ”slap” med en brækket ryg. Vi vidste jo godt, at det kunne lamme en mand. Men minsandten om ikke julemandens harmonika lød i gaderne igen i december samme år. Han var ikke lammet og havde fået styr på de problemer, der havde fået ham til at hoppe ud.

En anden original som skabte interesse om sig, og som var i stand til at samle et større opløb, var Fløjte-Peter. Hans arbejde bestod i at ”skorrere” trappesten, og han var virkelig specialist på sit felt. De større forretninger i byens strøggader havde granittrapper ud mod gaden. Efterhånden som stenene blev slidte, blev de glatte, og der kunne være en risiko for at kunderne gled, snublede og kom til skade. Så blev Peter engageret. Der var ingen organiseret cityforening den gang, men butikkerne må have koordineret tilkaldelsen af ham. Han kom udenbys fra, men når han først var i gang, så hamrede han lystigt på forretningernes granitsten, den ene efter den anden, så de fik en ru overflade og folk ikke faldt. Men det, der samlede opløb af voksne og børn, var, at han under sit koncentrerede arbejde fløjtede på livet løs, den ene melodi efter den anden. Her foregik der noget, der kunne skabe afveksling. Det brød den daglige trummerum.

Der var nogle, der sagde, at han var i familie med Jens Vejmand. Det troede jeg nu ikke på. Men på den anden side – han huggede jo vilde gnister af våde sten!

De lavest rangerende i gadebilledet efter krigen var nok skodsamlerne. Det var mænd, som gik omkring og samlede cigaretskod, selv om de var røget godt ned, da cigaretter var en decideret mangelvare. Skodsamlerne pillede papiret af og brugte tobakken til at rulle nye.

Fulde mænd sås ikke så tit den gang, men der var især én, en falleret frisør, som gentagne gange faldt om og blev liggende på fortovet. Nogle gange blev han hentet af politiet. Han havde en søn, der var betjent, og han var somme tider med til at hente sin far. Det var så sørgeligt, havde vi lært at synes. Det hændte også, at politiet kom blæsende med babubabu og en gul vimpel vajende fra bilen. Det var, når Nationalbankens alarm var gået i gang. Så strømmede folk til for at få det hele med. Vi børn masede os frem i første række. Det var altid falsk alarm, måske udløst af en lille mus eller en fugl, hørte vi. Så kunne vi gå slukørede hjem.

Man talte dengang ikke om pædofili, men børnelokkere havde vi hørt om. Og vi havde af og til en gående i gaden. Det var vi sikre på. Det var en midaldrende mand, kraftig og noget pluskæbet, lidt duknakked og altid i en mørk ulden frakke. Han bevægede sig i en tung, slæbende gangart og havde alle de træk, som kan forventes af en skurk i en B-film. Retfærdigvis skal det siges, at han aldrig gjorde noget, så det var sandsynligvis ren fantasi, som fik os til at opfatte ham som den slemme mand. Til gengæld oplevede vi, at en ganske ung mand stod i et vindue og blottede sig for en lille flok børn. Jeg må have været ganske

lille, for jeg forstod ikke ret meget af det. Det var de andres forargelse og optagethed af det passerede, som har gjort, at jeg husker det. Der var aldrig nogen, der fortalte det til de voksne, så jeg tror ikke, at der skete ham noget.

Der var ikke så mange frynsegoder ved at være barn dengang. Som nævnt kunne vi af og til få noget overskudspapir fra trykkeriet på Jydske Tidende, men der var endnu et sted, hvor vi kunne forsøge os. Boesens konditori havde et bageri, som havde åbning ud

Foto fra trappen ned til Kærlighedsstien. Forrest Kjeld Rossen. Søsteren Gerda ses yderst til højre. Pigen yderst til venstre er Kirsten Diget.

mod Gråbrødregade. Det skete, at vi her kunne få en klat flødeskum at gnaske i os. Det var en sjælden luksus, i det mindste under og lige efter krigen, hvor det ikke var enhver, der kunne få rigtigt flødeskum. Skulle vi have noget derhjemme, blev mine søskende og jeg sendt hen på Centralmejeriet i Sct. Jørgensgade med et litermål for at hente et sammenpisket fluidum, som absolut ikke havde ret meget med flødeskum at gøre, men som blev kaldt det. Vi æltede også smør og margarine sammen derhjemme af sparehensyn.

I de helt tidlige år kom vi ikke så meget op i slotshaven til Koldinghus Slotsruin, men Slotssøen trak i os, både sommer og vinter. Om foråret og sommeren var vi tit nede ved søen at fodre ænderne. Lige overfor, hvor Slots Allé møder Fredericiagade, gik der en stentrappe ned til Kærlighedsstien. Heroppe var der en iskiosk, der solgte Dana is, og var man heldig, vankede der måske en. Det skete også af og til, at der stod en gammeldags "kukassefotograf" og tilbød at tage billeder.

Når det sneede om vinteren, skyndte vi os op til Staldgården med vores kælke. Bakken fra porten og ned til Fredericiagade var rigtig velegnet til at få god fart på. Men det varede ikke ret længe, så kom der én oppe fra den militære forlægning, der havde kontorer deroppe, og spolerede fornøjelsen ved at strø kakkelovnsaske på den glatte bane.

Når der var is på søen, udgjorde den en verden for sig. Allerede før isen var erklæret for sikker, var de første ude på den. Det gik som regel godt, men af og til kunne man se nogle, der havde fået våde bukser og strømper, når de gik igennem. Når så isen virkelig var sikker, var det som om alle skulle ud på søen. Der var en råben og en jublen, en lyd af

morskab, en fornøjelig lydkulisse. Nogle løb bare rundt mellem hinanden, andre lavede glidebaner og atter andre spændte skøjter på støvlerne og øvede sig i skøjteløb. De skrappeste havde kunstskøjter, det var støvler med skøjter skruet på. De kunne mest. En af lærerne fra Alménsskolen imponerede med baglæns herresving. En flok store drenge halsede efter en puck, så det gungrede i isen. Det skulle gælde for ishockey, og det gik ikke lydløst for sig. I vinteren 1946-47 havde lydkulissen en ekstra dimension, derved at der uafledigt blev råbt: hey-baba-ree-bab! Det kunne gælde fra den ene side af søen, og ligeså sikkert var det, at det blev kastet tilbage fra den anden side. Og det var ikke et ekko.

Når isen var rigtig tyk, kunne der samle sig et opløb ovre ved Fredericiagade, hvor der blev iset, dvs. indsamlet is, som de kunne

lagre i Slotsmøllens kældre. Det gav en besparelse på den energi, som ellers skulle bruges til nedkøling. Store isblokke blev hugget ud af isen og kørt over til bestemmelsesstedet på vogne trukket af kraftige belgierheste.

I dag kan man sidde hjemme i sin stue og lade sig adspire af diverse medier. Før sagde man, at vi har ikke andet sjov end det, vi selv laver. Det er måske så meget sagt, men det slog mig, mens jeg tænkte tilbage på den tid, at vi levede efter recepten, at vi fik kun den underholdning, som vi selv opsøgte.

Og som man vil bemærke, så var det jo slet ikke så lidt.

Skøjteløb på Slotssøen ud for Hospitalsgade, ca. 1940.